

Forslag til Inatsisartut-beslutning om, at Naalakkersuisut, senest i forbindelse med EM 2016, pålægges at fastsætte en fattigdomsgrænse.**Forslag til Inatsisartut-beslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at udarbejde en handlingsplan for bekæmpelse af økonomisk ulighed og fattigdom med særlig fokus på fattigdom i børnefamilier. Handlingsplanen skal være færdiggjort senest i forbindelse med EM 2016.**

(Medlem af Inatsisartut, Aaja Chemnitz Larsen, Inuit Ataqatigiit)

Svarnotat

(Medlem af Naalakkersuisut for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender)

1. behandling

Tak for de to beslutningsforslag om at forbedre de økonomiske forhold for vores børnefamilier.

Vedr. beslutningsforslag 36 om at fastsætte en fattigdomsgrænse

En af Naalakkersuisut's vigtigste opgaver er at sikre sunde og udviklende rammer for alle børn i Grønland. Børns livssituation må ses i sammenhæng med deres forældres livssituation. Derfor må vi have fokus på forældres samlede muligheder for at give deres børn en opvækst, hvor de trives og opnår færdigheder i at mestre deres eget liv.

Nogle familier i lavindkomstgrupperne må vende hver en krone for at dække deres børns basale behov for varieret kost, varmt tøj på kroppen og tag over hovedet. Andre familier har svært ved at finde luft i budgettet til at betale for deres børns fritidsinteresser, fødselsdage og andre aktiviteter, som de fleste er enige om, hører til et godt børneliv.

Børnefamiliers trivsel bliver påvirket negativt af økonomiske vanskeligheder. Derfor er det vigtigt at understrege, at børn efter Landstingsforordningen om hjælp til børn og unge altid har krav på den hjælp, de har behov for, uanset årsagerne.

En fattigdomsgrænse kan bidrage til øget fokus på økonomisk fattigdom. Men det er ikke ukompliceret at fastsætte en fattigdomsgrænse, når der er markante forskelle i de lokale udgifts- og omkostningsstrukturer. Fx er der forskel på daginstitutionstaksterne på tværs af kommunerne, hvilket kan påvirke børnefamiliernes rådighedsbeløb mærkbart. På samme måde kan én familie have en lavere indkomst end en anden familie, men alligevel have større købekraft baseret på fx formue efter arv eller have bedre adgang til selvforsyning.

Fattigdom i Grønland er i tidligere undersøgelser blevet beregnet ud fra medianindkomsten; dvs. en relativ definition, hvor borgere med indkomster, der ligger 50 pct. eller 60 pct. under medianindkomsten i samfundet, er under fattigdomsgrænsen. Der har også været gjort forsøg på at definere en absolut fattigdomsgrænse (minimumsstandarder) i 2008, uden det førte til nogen konklusioner.

Bagsiden ved stringente, økonomiske beregninger af fattigdom er, at de kan forvirre mere, end de gavner, når personer med høje formuer bliver identificeret som fattige, mens personer

med høj gæld ikke bliver identificeret som fattige, eller når man antager, at velfungerende og tilfredse borgere lider afsavn.

Der eksisterer i dag ingen fattigdomsbegreber eller -beregninger, der isoleret set kan fremstille en samlet forståelse af, hvad økonomisk fattigdom er. Internationalt har man derfor iværksat analyser og målinger ud fra nogle bredere definitioner, herunder lykkemålinger og Human Development Index, som baserer sig på en række parametre, der bl.a. omfatter lighed, sundhed, selvforsyning, social sammenhæng og indkomst.

I Grønland blev der i 2010 gennemført et pilotprojekt, der skulle komme med forslag til et fattigdomsbegreb tilpasset grønlandske levevilkår og forståelsesrammer. Projektet fremkom med forslag til en række indikatorer på fattigdom i grønlandsk sammenhæng, der ikke alene omhandlede indkomst og økonomi, men også fattigdom funderet i negativ social arv og mangel på adgang til sundhed, uddannelse og beskæftigelsesmuligheder.

Med andre ord tegnede projektet en række indikatorer på, hvornår og hvorfor nogle borgere er i risiko for at hænge fast i en fattigdomsspiral. For at illustrere fattigdomsspiralen, kan vi forestille os en borger, der får en psykisk lidelse. Hun må melde sig syg fra sit arbejde, og da hun ikke har adgang til psykiatrisk udredning og behandling, udvikler lidelsen sig til kronisk sygdom. Hun mister sit arbejde, og de månedlige udgifter begynder at stige hende over hovedet, så hun opbygger en gæld, hun ikke kan betale tilbage. Hun begynder at dæmpe sine bekymringer med alkohol og forværrer på den måde sygdommen. Det rammer hendes evne til at drage omsorg for sine børn, der mistrives og klarer sig dårligt i skolen.

Eksemplet illustrerer, hvordan fattigdom og negativ social arv kan opstå og udvikle sig. For at forebygge fattigdom og fremme social mobilitet, må vi se problematikken i et bredere perspektiv og debattere, hvordan vi skaber et samfund, hvor voksne og børn, der sidder fast i en fattigdomsspiral som følge af varige mangler og afsavn, kan få den nødvendige støtte.

Naalakkersuisut anbefaler, at forslaget om at fastsætte en fattigdomsgrænse bliver forkastet. I stedet foreslås det, at mulighederne for at fastsætte en fattigdomsgrænse kommer til at indgå i den foreslåede handlingsplan til bekæmpelse af ulighed og fattigdom.

Vedr. beslutningsforslag 37 om en handlingsplan om økonomisk ulighed og fattigdom

Naalakkersuisut's politik er baseret på at forebygge økonomisk ulighed og fattigdom gennem uddannelse og beskæftigelse. Skal vi fastholde det velstands- og velfærdsniveau, vi kender i dag, er det helt afgørende, at vi løfter uddannelsesniveaet og skaber varige arbejdspladser.

Jeg er enig med Aaja Chemnitz Larsen i, at vi skal bekæmpe fattigdom med udgangspunkt i et helhedssyn og en helhedsindsats. Derfor arbejder Naalakkersuisut for at skabe et samfund, hvor vores børn gennem skole og uddannelse gives muligheder for at kravle op af den sociale rangstige. Socialpolitikken spiller i den henseende en central rolle, eftersom mange børn i vores samfund oplever, at svigt i hjemmene påvirker deres skolegang negativt. Naalakkersuisut vil i indeværende valgperiode fremlægge en familiepolitik, der skal redegøre for, hvordan vi sikrer de bedst mulige rammer og den bedste støtte til vores børnefamilier.

Erfaringer fra de nordiske velfærdssamfund viser, at en høj grad af lighed og social sikring kan bidrage til at motivere social mobilitet. Da Hjemmestyret blev etableret i 1979 var Grønland et samfund præget af stor ulighed i fordelingen af indkomsterne. Beregninger fra 2006 har vist, at der i perioden fra 1979 til 2006 er sket en markant udjævning af indkomsterne, og at den øgede lighed i samfundet er skabt ved, at indkomsterne er flyttet fra den rigeste tiendedel af befolkningen til mellem- og lavindkomstgrupperne.

I 2005 var uligheden på sit hidtil laveste, efter daværende Naalakkersuisut besluttede at hæve personfradraget fra 40.000 kr. til 48.000 kr. og standardfradraget fra 8.000 kroner til 10.000 kr., mens skatteprocenten blev hævet med 2 procentpoint. Ændringerne medførte lavere skattebetalinger i lavindkomstgrupperne og højere skattebetalinger i højindkomstgrupperne, mens det samlede skatteprovenu til Landskassen forblev stort set uændret. Siden 2005 er forekomsten af relativ fattigdom (ulighed) steget, ligesom det har været tendensen globalt. Indkomststatistikken fra 2013 viser dog, at indkomsterne blandt husstande med børn er fordelt mere ligeligt end indkomsterne samlet på landsplan.

Naalakkersuisut mener, at en udredning med fokus på ulighed og fattigdom skal gøre rede for årsagerne til den stigende ulighed og pege på, hvad vi politisk kan gøre for at forebygge en uhensigtsmæssig ulige fordeling af vores velstand og forbrugsmuligheder. Samtidig er det væsentligt at påpege, at vi som samfund ikke får glæde af en stigende lighed i indkomstfordelingen, hvis vi samtidig alle sammen bliver fattigere. Så længe der er forskel på indkomsterne i samfundet, vil vi i praksis altid kunne identificere en relativ fattigdomsgruppe. Selv i meget rige samfund, vil der være nogen, der har mindre end andre.

Naalakkersuisut ønsker at arbejde ud fra et perspektiv, der rækker ud over økonomisk ulighed, når vi skal forebygge fattigdom. Det drejer sig i høj grad om den enkeltes muligheder i hverdagen. Lad os tage et eksempel med en enlig mor, der er kørt fast i sit liv. Hun skal have pengene til at række, men lige så vigtigt er det, at hun får skabt en ny retning i sit liv. Måske skal hun have hjælp til at holde styr på sin økonomi, hjælp til at gennemføre en uddannelse og få et arbejde og hjælp til forælderrollen. Naalakkersuisut's politik er at bekæmpe fattigdom ved at skabe muligheder og støtte den enkelte i at arbejde sig ud af en fattigdomssituation. Det gælder ikke mindst for børn, der vokser op i fattige familier. Uddannelses- og beskæftigelsesstrategierne er eksempler på, hvordan vi gerne vil forebygge.

Afslutningsvis skal det bemærkes, at Naalakkersuisut ikke deler vurderingen af de økonomisk-administrative konsekvenser for det offentlige, da udarbejdelsen af handlingsplanen kan stille krav om analyser, der omfatter det samlede velfærds- og skattesystem. Eftersom handlingsplanen forventes udarbejdet inden for de eksisterende rammer, anbefaler Naalakkersuisut, at handlingsplanen bliver udskudt til EM 2017.

Med disse bemærkninger skal jeg på vegne af Naalakkersuisut fremsætte flg. ændringsforslag:

"Naalakkersuisut pålægges senest under EM 2017 at fremlægge en redegørelse om, hvordan vi kan forebygge og begrænse økonomisk ulighed og fattigdom i samfundet samt mulighederne for at fastsætte en fattigdomsgrænse".